

Sygn. akt VIII Ca 677/13

POSTANOWIENIE

Dnia 26 marca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu VIII Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Rafał Krawczyk (spr.)
Sędziowie:	SSO Małgorzata Kończal SSO Jadwiga Siedlaczek
Protokolant:	sekr. sądowy Natalia Wilk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 26 marca 2014 r.

sprawy z wniosku (...) **Spółki Akcyjnej w G.**

z udziałem **P. R., M. R. i Skarbu Państwa - Starosty Powiatu w G.**

o stwierdzenie zasiedzenia służebności

na skutek apelacji uczestników P. R. i M. R.

od postanowienia Sądu Rejonowego w Grudziądzu

z dnia 11 września 2013 r.

sygn. akt I Ns 545/12

p o s t a n a w i a :

- 1. oddalić apelację,**
- 2. ustalić, iż każdy z uczestników ponosi koszty związane ze swym udziałem w sprawie w instancji odwoławczej.**

Sygn. akt VIII Ca 677/14

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 11 września 2013 r. Sąd Rejonowy w Grudziądzu w sprawie z wniosku (...) S.A. w G. przy uczestnictwie M. R. i P. R. oraz Skarbu Państwa - Starosty (...) o stwierdzenie zasiedzenia służebności:

I. stwierdził, że Skarb Państwa nabył z dniem 26.09.1985 r. przez zasiedzenie służebność gruntową, odpowiadającą obecnie treści służebności przesyłu, o szerokości 7,1 m i długości 127 m, polegającą na prawie do korzystania z urządzeń przesyłowych

i instalacji elektroenergetycznych, wchodzących w skład linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV, relacji G. - S., obciążającą nieruchomość położoną w obrębie ewidencyjnym G. nr (...), powiat (...), oznaczoną w ewidencji gruntów jako działka nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Grudziądzu prowadzi księgę wieczystą (...).

II. stwierdził, że Przedsiębiorstwo Państwowe Zakład (...)

z siedzibą w T. nabyło z dniem 17.07.1990r. przez zasiedzenie służebność gruntową odpowiadającą obecnie treści służebności przesyłu, o szerokości 7,1 m i długości 212 m, polegającą na prawie do korzystania z urządzeń przesyłowych i instalacji elektroenergetycznych, wchodzących w skład linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV, relacji (...) Ł. – (...)M., obciążającą nieruchomość położoną w obrębie ewidencyjnym G. nr (...), powiat (...), oznaczoną w ewidencji gruntów jako działka nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Grudziądzu prowadzi księgę wieczystą (...).

III. stwierdził, że (...) S.A. w G. nabył z dniem

20 lipca 2006r. przez zasiedzenie służebność gruntową odpowiadającą obecnie treści służebności przesyłu:

- o szerokości 2,4 m i długości 203 m;
- o szerokości 3,4 m i długości 199 m;
- szerokości 3,4 m i długości 19 m;

polegającą na prawie do korzystania z urządzeń przesyłowych i instalacji elektroenergetycznych, wchodzących w skład linii elektroenergetycznej niskiego napięcia 0,4 kV, zasilanej ze stacji transformatorowej G.(...), obciążającą nieruchomość położoną w obrębie ewidencyjnym G. nr (...), powiat (...), oznaczoną w ewidencji gruntów jako działka nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Grudziądzu prowadzi księgę wieczystą (...).

IV. stwierdził, że Skarb Państwa nabył z dniem 05.09.1988 r. przez zasiedzenie, służebność gruntową odpowiadającą obecnie treści służebności przesyłu o szerokości 6,2 m i długości 222 m, polegającą na prawie do korzystania z urządzeń przesyłowych i instalacji elektroenergetycznych, wchodzących w skład linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV oraz stacji transformatorowej 15/0,4 (...), obciążającą nieruchomość położoną w obrębie ewidencyjnym O. nr (...), oznaczoną w ewidencji gruntów jako działka nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Grudziądzu prowadzi księgę wieczystą (...)

V. stwierdził, że Skarb Państwa nabył z dniem 5.09.1988r. przez zasiedzenie, służebność gruntową odpowiadającą obecnie treści przesyłu :

- o szerokości 3,4 m i długości 133 m;
- o szerokości 3,4 m i długości 6 m;
- o szerokości 3,4 m i długości 146 m;

polegającą na prawie do korzystania z urządzeń przesyłowych i instalacji elektroenergetycznych, wchodzących w skład linii elektroenergetycznej niskiego napięcia 0,4 kV, obciążającą nieruchomość, położoną w obrębie ewidencyjnym O. nr (...), oznaczoną w ewidencji gruntów jako działka nr (...), dla której Sąd Rejonowy w G. prowadzi księgę wieczystą (...).

VI. ustalił, że wnioskodawca i uczestnicy postępowania ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Podstawą tego orzeczenia były następujące okoliczności: uczestnicy są właścicielami nieruchomości położonej w miejscowości G. gmina G., stanowiącej działkę nr (...), kw (...) oraz nieruchomości położonej w miejscowości O., gmina G., stanowiącej działkę nr (...), kw nr (...). Przez działki te linie energetyczne niskiego i średniego napięcia:

- linia 15 kV relacji G. – S., usytuowana na działce nr (...), pobudowana została w latach 50 – tych lub 60-tych, w. 1965r i 1978r była remontowana. W dniu 25.09.1965r dokonano jej odbioru technicznego po kapitalnym remoncie

- linia średniego napięcia Ł. – (...) M., usytuowana na działce nr (...), była pobudowana prawdopodobnie w latach 70-ych. Z tej linii jest odgałęzienie w kierunku stacji transformatorowej S. (...) oraz drugie w kierunku stacji J. (...) Protokół odbioru tego drugiego odgałęzienia został sporządzony 26.11.1970r. Nie ma natomiast protokołu odbioru stacji S. (...) oraz odbioru linii 15 kV do tej stacji od linii głównej Ł. – (...) Melno. Istnieje natomiast protokół odbioru linii niskiego napięcia ze stacji S. (...) z 16.07.1970r, co oznacza, że stacja S. (...) musiała być pobudowana wcześniej

- linia niskiego napięcia 0,4 kV, zasilana ze stacji transformatorowej G.(...), znajdująca się na działce nr (...), została posadowiona przed rokiem 1976; w dniu 19 lipca 1976 dokonano odbioru technicznego urządzeń po ich kapitalnym remoncie i stwierdzono, że tego dnia doszło do załączenia pod napięcie

- linia średniego napięcia 15 kV oraz stacja transformatorowa 15/0,4 „(...)”, jak również linia niskiego napięcia 0,4 kV, znajdujące się na działce nr (...), zostały wybudowane przed 1968r; protokołem z dnia 3.09.1968r dokonano odbioru technicznego tychże urządzeń po remoncie. W Protokole Nr (...) odbioru technicznego urządzeń elektrycznych stwierdzono, że urządzenia te zostały załączone pod napięcie 4.09. 1968r

Od momentu uruchomienia wszystkie linie znajdujące się na działkach uczestników są zasilane i wykorzystywane do rozdziału energii elektrycznej.

Sąd Rejonowy ustalił, że Zakład (...), do którego majątku należały wskazane linie, był częścią wielozakładowego przedsiębiorstwa państwowego Zakłady (...) z siedzibą w B., obszernie omówił jego przekształcenia prawne i wskazał, iż wnioskodawca jest jego następcą prawnym.

Oceniając powyższe z punktu widzenia art. 172 § 1 i 2 k.c. oraz art. 292 k.c. oraz przyjmując, że poprzednik wnioskodawcy nabył posiadanie służebności w złej wierze, a także podzielając pogląd, że w braku możliwości ustalenia daty początkowej biegu terminu zasiedzenia, należy przyjąć datę najwcześniej możliwą do ustalenia, Sąd Rejonowy stwierdził zasiedzenie służebności gruntowych o treści wskazanej w sentencji swego orzeczenia.

Uczestnicy M. i P. R. złożyli apelację od powyższego postanowienia, zaskarżając je w całości i zarzucając naruszenie:

1. art. 292 w zw. z art. 305¹-305⁴ w zw. art. 172 k.c. polegające na uwzględnieniu wniosku w całości i w konsekwencji stwierdzeniu nabycia w drodze zasiedzenia służebności gruntowych o treści odpowiadającej służebności przesyłu, pomimo braku normatywnych podstaw do stwierdzenia takiego zasiedzenia;

2. art. 21 ust 1. oraz art. 64 Konstytucji RP, polegające na uwzględnieniu wniosku w całości i w konsekwencji stwierdzeniu nabycia w drodze zasiedzenia służebności gruntowych i treści odpowiadającej służebności przesyłu, pomimo braku normatywnych podstaw do stwierdzenia takiego zasiedzenia, co narusza podstawowe zasady konstytucyjne chroniące właścicieli nieruchomości oraz jednoczesne naruszenie art. 292 k.c. przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w sprawie;

3. art. 233 § 1 k.p.c. polegające na braku wszechstronnego rozważenia całości zebranego materiału dowodowego, uchybieniu podstawowym regułom oceny wiarygodności i mocy dowodów zgromadzonych w niniejszym postępowaniu, uznanie niezasadnie kopii dokumentu dot. Powołania Komisji Odbioru Technicznego z dnia 27 września 1965 r., kopii protokołu odbioru technicznego z dnia 25 września 1965 r., kopii dokumentu dot. Powołania Komisji Odbioru (...) z dnia 19 kwietnia 1984 r., kopii protokołu nr (...) z dnia 19 lipca 1976 r. wraz z mapą, kopii protokołu nr (...) z dnia 03 września 1968 r. wraz z mapą, kopii dwóch map ilustrujących przebieg linii elektroenergetycznej przez przedmiotowe nieruchomości, kopii protokołu odbioru technicznego z dnia 16.07.1970, kopii map projektowych, kopii protokołu odbioru po remoncie z 21 września 1978 r. oraz wykazu aktywów środków trwałych, a w konsekwencji na dokonaniu przez Sąd Rejonowy w sposób dowolny ustalenia daty wybudowania i rozpoczęcia eksploatacji urządzeń przesyłowych przez wnioskodawcę(jego poprzednika prawnego), co doprowadziło

Sąd do błędnego ustalenia okoliczności stanu faktycznego, iż czas posiadania służebności rozpoczął swój bieg przed 16 lipca 1970 r. w przypadku linii Ł. - (...) M.i jej odgałęzienia w kierunku stacji transformatorowej S.(...), z dniem 25 września 1966 r. w przypadku G. - S., z dniem 19 lipca 1976 r. w odniesieniu do linii niskiego napięcia zasilanej ze stacji transformatorowej G. (...), z dniem 04 września 1968 r. w przypadku urządzeń zlokalizowanych na działce nr (...), w tym linii średniego napięcia 15 kV i linii niskiego napięcia 0,4 kV i w związku z tym stwierdzenie, że nabycie służebności przez zasiedzenie nastąpiło odpowiednio z dniem 17 lipca 1990 r., 26 września 1985 r., 20 lipca 2006 r., 05 września 1988 r.;

4. art. 292 w zw. z art. 305¹ -305⁴ w zw. z art. 172 oraz art. 352 § 2 k.c., polegające na uznaniu, iż wnioskodawcy (jego poprzednikowi prawnemu) można przypisać posiadanie cywilnoprawne o charakterze dominium i w konsekwencji możliwe jest nabycie przez niego służebności przez zasiedzenie odpowiednio z dniem 17 lipca 1990 r., 26 września 1985 r., 20 lipca 2006 r., 05 września 1988 r.;

5. art. 292 w zw. z art. 305¹ -305⁴ w zw. z art. 176 § 1 i w zw. z art. 172 k.c. poprzez uznanie, iż zasiedzenie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu na rzecz wnioskodawcy oraz uczestnika nastąpiło odpowiednio z dniem 17 lipca 1990 r., 26 września 1985 r., 20 lipca 2006 r.; 05 września 1988 r.;

6. art. 233 § 1 k.p.c. polegające na braku wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego, w tym braku ustalenia przez Sąd jaki podmiot był właścicielem przedmiotowej nieruchomości w dacie rozpoczęcia biegu terminu do stwierdzenia zasiedzenia oraz w dacie stwierdzenia upływu terminu zasiedzenia;

7. w przypadku nieuwzględnienia zarzutów wymienionych w pkt. 1-6 - naruszenie poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 292 w zw. z art. 305¹ -305⁴ w zw. art. 172 k.c. polegające na stwierdzeniu, że Skarb Państwa nabył w drodze zasiedzenia służebność gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu, pomimo tego, iż ustanowienie służebności przesyłu, a w konsekwencji możliwość nabycia odpowiedniej służebności w drodze zasiedzenia możliwe jest jedynie na rzecz przedsiębiorstwa.

Skarżący wnieśli o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez oddalenie wniosku w całości oraz zasądzenie od wnioskodawcy na ich rzecz o. solidarnie kosztów postępowania za I i II instancję; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji i pozostawienie temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawca wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie od uczestników na jego rzecz kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja uczestników była bezzasadna i jako taka podlegała oddaleniu, a podniesione w niej zarzuty nie zasługiwały na uwzględnienie.

Przede wszystkim należy stwierdzić, że wbrew apelującym, ustalenia faktyczne Sądu I instancji są prawidłowe i mają odzwierciedlenie w zgromadzonych i należycie ocenionych dowodach, a podniesione w apelacji zarzuty naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. były bezskuteczne. Zarzut dotyczący nieustalenia, jaki podmiot był właścicielem przedmiotowych działek w dacie rozpoczęcia biegu zasiedzenia, zwłaszcza że zdaniem skarżących podmiotem takim mógł być Skarb Państwa, jest całkowicie chybiony. Okoliczność, że działki przez które biegły linie energetyczne objęte wnioskiem nie należały do Skarbu Państwa, była bezsporna w toku postępowania pierwszoinstancyjnego, uczestnicy nie podnosili takiego zarzutu w jakimkolwiek kontekście, a co więcej nie znajduje on żadnego wsparcia w materiale dowodowym sprawy.

Skarżący twierdzą, że Sąd I instancji bezpodstawnie uznał za wiarygodne dokumenty w postaci dokumentu dot. Powołania Komisji Odbioru Technicznego z dnia 27 września 1965 r., protokołu odbioru technicznego z dnia 25 września 1965 r., dokumentu dot. Powołania Komisji Odbioru Technicznego z dnia 19 kwietnia 1984 r., protokołu nr (...) z dnia 19 lipca 1976 r. wraz z mapą, protokołu nr (...) z dnia 3 września 1968 r. wraz z mapą, dwóch map

ilustrujących przebieg linii elektroenergetycznej przez przedmiotowe nieruchomości, protokołu odbioru technicznego z dnia 16 lipca 1970 r., map projektowych, kopii protokołu odbioru po remoncie z dnia 21 września 1978 r. oraz wykazu aktywów środków trwałych - a więc praktycznie wszystkich dokumentów stanowiących podstawę ustaleń faktycznych. Jednak zdaniem Sądu Okręgowego nie ma podstaw do podważania mocy dowodowej tych dokumentów. Z treści protokołów odbioru technicznego jasno bowiem wynika, jakich urządzeń energetycznych dotyczą, co w zestawieniu z mapami geodezyjnymi nie nastręcza trudności skonkretyzowanie działek, na których są one zlokalizowane. Protokoły odbioru są podpisane przez wymienionych w nich członków komisji odbiorowych, i co trzeba podkreślić, ewentualne uchybienia przy powoływaniu komisji nie przekreślają stwierdzonych przez nie okoliczności.

Odnosząc się do protokołu z dnia 25 września 1965 r. (k. 40) któremu skarżący zarzucają całkowitą nieczytelność i przerobienie daty, należy stwierdzić, że trudno mówić o jakiegokolwiek bezprawnej ingerencji w ten dokument, a najwyżej o poprawieniu błędnie wpisane daty, i to o 4 dni, co dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy nie ma jakiegokolwiek znaczenia. Sąd Okręgowy nie podziela też zarzutu, iż dokument ten jest nieczytelny, gdyż przedstawiony egzemplarz cechuje się przeciętną jakością techniczną i odczytanie zawartych w nim informacji nie stanowi większego problemu.

Również i to, że wnioskodawca przedstawił kopie a nie oryginały dokumentów, nie pozbawia ich wartości dowodowej. Z racji tego, że nie została skutecznie zakwestionowana zgodność ich treści z rzeczywistym stanem rzeczy, mogły one zostać uznane za wiarygodne środki dowodowe i stanowić podstawę ustaleń faktycznych.

Dowody osobowe (w szczególności zeznania świadków Z. S. i A. K.) miały znaczenie wyłącznie akcesoryjne i były istotne tylko o tyle, o ile potwierdzały okoliczności wynikające z dokumentów. Stąd zarzut braku ich wartości dowodowej jest bez znaczenia.

Na tle tak ustalonego stanu faktycznego należy podkreślić, że wbrew skarżącym wniosek o stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu jest co do istoty dopuszczalny w odniesieniu do okresu przed wejściem w życie art. 305¹ k.c. tj. przed 3 sierpnia 2008 r. Wystarczy w tym miejscu przywołać stanowisko Sądu Najwyższego zaprezentowane w uchwale z dnia 7 października 2008 r. (III CZP 89/08, Lex nr 458125), konsekwentnie aprobowane w praktyce orzeczniczej (por. uchwałę SN z dnia 22 maja 2013 r. III CZP 18/13, OSNC z 2013 nr 12 poz.139), także tutejszego Sądu Okręgowego, zgodnie z którym funkcjonalna wykładnia art. 285 § 2 k.c. przemawia za dopuszczeniem ustanowienia służebności mającej na celu zwiększenie użyteczności przedsiębiorstwa, a nie nieruchomości władnącej lub jej oznaczonej części. Jak wskazał Sąd Najwyższy, służebność o treści odpowiadającej służebności przesyłu odpowiada co do istoty wymogom z art. 285 k.c., gdyż polega na prawie do korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie związanym z działaniem przedsiębiorstwa przesyłowego. Zastosowaniu art. 285 k.c. do stanów faktycznych sprzed 3 sierpnia 2008 r. tj. sprzed wejścia w życie art. 305¹ i nast. k.c. nie sprzeciwia się to, że tradycyjna służebność gruntowa powinna być powiązana z konkretną nieruchomością władnącą i mieć na celu zwiększenie jej użyteczności, podczas gdy służebność przesyłu (i odpowiadająca jej treściowo służebność gruntowa) wchodzi w skład przedsiębiorstwa (art. 55¹ k.c.), a więc jej nabycie w drodze zasiedzenia (tak jak ustanowienie) następuje przez przedsiębiorcę, a nie przez właściciela nieruchomości władnącej. Tak jak przy instytucji służebności przesyłu, tak i w przypadku służebności gruntowej - przy przyjęciu funkcjonalnej wykładni art. 285 § 2 k.c. - kategoria nieruchomości władnącej w ogóle nie występuje, więc oznaczenie takiej nieruchomości jest dla ustanowienia lub nabycia przez zasiedzenie służebności przesyłu niepotrzebne.

Nie jest przekonujący argument, że koncepcja dopuszczająca zasiedzenie służebności gruntowej o treści służebności przesyłu narusza konstytucyjną zasadę ochrony własności. Taki zarzut można by przecież postawić w każdym przypadku zasiedzenia służebności gruntowej, która z definicji stanowi ingerencję w cudzą nieruchomość, powstaje ex lege i zazwyczaj przy sprzeciwie właściciela gruntu. Trzeba jednocześnie podkreślić, że terminy zasiedzenia są relatywnie długie, co pozwala właścicielowi na podjęcie obrony przed ograniczeniem jego własności.

Przesądziwszy kwestię samej dopuszczalności wniosku, należy podkreślić, że brak dowodów pozwalających na precyzyjne ustalenie dat wzniesienia urządzeń elektroenergetycznych nie sprzeciwia się a priori stwierdzeniu

zasiedzenia, jeżeli możliwe jest ustalenie innej, późniejszej daty, w której przesłanka posiadania służebności była już ponad wszelką wątpliwość spełniona. Możliwość stwierdzenia w takiej sytuacji zasiedzenia służebności, nawet jeżeli nie jest możliwe ustalenie konkretnych dat nabycia posiadania służebności potwierdził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 19 grudnia 2012 r. II CSK 218/12 (Lex nr 1288630). Skarżący zarzucają w tym aspekcie, że ustalenie początkowej daty zasiedzenia przesądzałoby na czyją rzecz powinno ono zostać stwierdzone nabycie służebności. W realiach niniejszej sprawy bezspornym jednak jest, że następcą Skarbu Państwa, w imieniu którego zarząd mieniem sprawował Zakład (...), jako części przedsiębiorstwa państwowego Zakłady (...), było (po zniesieniu zasady jednolitej własności państwowej i po uwłaszczeniu dokonany ustawą z dnia 29 września 1990 r. o zmianie o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości) to właśnie przedsiębiorstwo państwowe, a jego następcą jest (po komercjalizacji i po dalszych przekształceniach prawnych) wnioskodawca. Oznacza to, że w każdym przypadku służebność będzie przysługiwać wnioskodawcy.

W tym miejscu należy odnieść się do zarzutu skarżących, iż posiadanie służebności przez poprzednika wnioskodawcy (Skarb Państwa) nie mieściło się w sferze dominium, a więc nie miało charakteru cywilnoprawnego. Sąd Okręgowy aprobuje w tej kwestii stanowisko Sądu Najwyższego zaprezentowane w uzasadnieniu postanowienia z dnia 17 grudnia 2008 r. (OSNC z 2010 nr 1 poz.15), iż dostarczanie przez państwowe przedsiębiorstwa energetyczne energii elektrycznej oraz budowa i konserwacja urządzeń do tego służących było wykonywane w ramach działalności gospodarczej państwa, a więc w ramach dominium, a nie w ramach władczych uprawnień państwa. Sąd Najwyższy zresztą konsekwentnie przyjmował, że osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989 r. mając status państwowej osoby prawnej nie mogła nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości, może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po dniu 1 lutego 1989 r. doliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty. Stanowisko to wyrażone zostało w szczególności właśnie w odniesieniu do przedsiębiorstw energetycznych i innych przedsiębiorstw przesyłowych, które do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. korzystały ze służebności przesyłu w ramach zarządu mieniem państwowym w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, a więc w istocie były dzierżycielami w rozumieniu art. 338 k.c. oraz ze względu na treść art. 128 k.c. nie mogły nabyć na swoją rzecz własności ani innych praw rzeczowych (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2006 r., IV CSK 149/05, Lex nr 258681, i z dnia 8 czerwca 2005 r., Lex nr 180843 oraz postanowienia z dnia 25 stycznia 2006 r., I CSK 11/05, Biuletyn SN z 2006, nr 5, s. 11 i z dnia 10 kwietnia 2008 r., IV CSK 21/08, Lex nr 398485).

W dalszej kolejności szerszego omówienia wymaga zarzut dotyczący niewykazania przez wnioskodawcę przeniesienia posiadania służebności przez Skarb Państwa na rzecz przedsiębiorstwa państwowego, ani na jego nabywców prawnych, związany z decyzją Urzędu Wojewódzkiego z 1996 r. Przypomnieć należy, że do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 3 poz. 11), tj. do dnia 1 lutego 1989 r. obowiązywała zasada jednolitej własności państwowej, zgodnie z którą Państwo było jedynym właścicielem całego mienia państwowego, niezależnie od tego, w czym zarządzie mienie to się znajdowało. W konsekwencji Państwu przysługiwały także uprawnienia właścicielskie co do mienia pozostającego w zarządzie przedsiębiorstw państwowych, a więc odrębnych od Skarbu Państwa osób prawnych. W orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz w doktrynie dominował wówczas pogląd, że państwowym osobom prawnym przysługuje względem przydzielonych im części mienia ogólnonarodowego szczególnego rodzaju prawo podmiotowe, określane zazwyczaj jako prawo zarządu lub prawo do tzw. zarządu operatywnego. Państwowe osoby prawne nie miały jednak żadnych praw podmiotowych do zarządzanego przez nie mienia, które mogłyby przeciwstawić Państwu. Tak rozumianą zasadę jednolitej własności państwowej odnoszono też do posiadania, co oznaczało, że Skarb Państwa był nie tylko właścicielem, ale i posiadaczem rzeczy pozostających w zarządzie państwowych osób prawnych. Z tej przyczyny skutki związane z samoistnym posiadaniem nieruchomości przez państwowe osoby prawne mogły powstać jedynie na rzecz Skarbu Państwa. Jeżeli zatem nieruchomość pozostająca w zarządzie państwowej osoby prawnej nie była własnością państwową, jej zasiedzenie - w razie ziszczenia się przesłanek określonych w art. 172 k.c. - mogło nastąpić nie przez państwową osobę prawną sprawującą zarząd, lecz przez Skarb Państwa. Dotyczyło to także zasiedzenia służebności gruntowej, jeżeli posiadaczem tej służebności była państwowa osoba prawna (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 grudnia 2009 r., IV CSK 291/09, Lex 564973).

Z dniem 1 lutego 1989 r., w wyniku nowelizacji art. 128 k.c., dokonanej ustawą z dnia 31 stycznia 1989 r., doszło do uchylecia konstrukcji jednolitej własności państwowej, dzięki czemu państwowe osoby prawne uzyskały zdolność prawną do nabywania prawa własności. Ustawa ta nie przekształciła jednak ex lege stosunków własnościowych państwowych osób prawnych w stosunku do składników majątkowych, które w dniu 1 lutego 1989 r. były w zarządzie tych osób. Przekształcenie prawa zarządu przysługującego państwowym osobom prawnym w stosunku do gruntów będących własnością Skarbu Państwa w prawo użytkowania wieczystego, a w stosunku do budynków, innych urządzeń i lokali znajdujących się na tych gruntach w prawo własności nastąpiło dopiero z dniem 5 grudnia 1990 r., na mocy art. 2 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości (Dz.U. Nr 79 poz. 464 ze zm.), zgodnie z którym grunty stanowiące własność Skarbu Państwa będące w dniu 5 grudnia 1990 r. w zarządzie państwowych osób prawnych innych niż Skarb Państwa stawały się z tym dniem z mocy samego prawa przedmiotem użytkowania wieczystego tych podmiotów, a budynki, lokale i urządzenia wzniesione na tych nieruchomościach stawały się własnością tych osób prawnych.

Zgodnie z art. 2 ust. 3 cyt. ustawy nabycie prawa użytkowania wieczystego gruntów, o których mowa w ust. 1, oraz własności budynków, innych urządzeń i lokali, o których mowa w ust. 2, stwierdzał wojewoda w odniesieniu do nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa lub zarządu gminy w odniesieniu do nieruchomości stanowiących własność gminy, w drodze decyzji. Kwestia, czy decyzja wydana w tym trybie może być uznana za dokument stwierdzający przeniesienie posiadania, o którym mowa w art. 348 k.c., była przedmiotem szeregu wypowiedzi Sądu Najwyższego. W postanowieniu z dnia 18 maja 2007 r. (I CSK 64/07, Lex nr 286763) Sąd ten uznał, że państwowa osoba prawna, która do dnia 5 grudnia 1990 r. wykonywała zarząd mieniem państwowym i z tym dniem, już jako posiadacz nieruchomości została uwłaszczone, może wykazać przejście posiadania nieruchomości ze Skarbu Państwa na nią samą decyzją wydaną na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy o zmianie ustawy o gospodarce nieruchomościami. Sąd Najwyższy podkreślił, że do przeniesienia posiadania może dojść w każdy ze sposobów wskazanych w art. 348-351 k.c. Decyzja wojewody stwierdzająca (deklaratywnie) nabycie własności (użytkowania wieczystego) wydana na podstawie art. 2 ust. 3 cyt. ustawy może być zatem uznana za dokument, o którym mowa w art. 348 k.c., stwierdzający fakt uprzedniego przeniesienia posiadania. Za poglądem tym Sąd Najwyższy opowiedział się również w postanowieniach z dnia 17 grudnia 2008 r. (I CSK 171/08 OSNC z 2010 nr 1 poz. 15) i z dnia 13 października 2011 r. (V CSK 502/10, Lex nr 1096048).

Posiadanie służebności jest odrębną postacią posiadania niż posiadanie rzeczy; nie obejmuje władania rzeczą, ale faktyczne korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności. Posiadanie rozciąga się na nieruchomość i jej części składowe, a skoro za części składowe uważane są prawa związane z własnością, to posiadacz nieruchomości uprawniony jest do posiadania służebności związanych z nieruchomością władnącą Osoba, na rzecz której przeniesiono posiadanie nieruchomości władnącej, uprawniona jest do posiadania służebności związanych z tą nieruchomością (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 stycznia 1969 r., III CRN 271/68, OSNC z 1969 r. nr 10 poz. 177). Przeniesienie posiadania nieruchomości władnącej jest wystarczającym tytułem legitymującym do wykonywania posiadania w granicach, w jakich nastąpiło przeniesienie. Dodać należy, że ze stanowiska Sądu Najwyższego, które Sąd Okręgowy aprobuje i przyjmuje za własne, wynika, że także użytkownik wieczysty nieruchomości gruntowej może nabyć także w drodze zasiedzenia służebność gruntową o charakterze służebności przesylu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2006 r. I CSK 11/05, Lex nr 181257).

W świetle powyższego i mając na uwadze decyzję Wojewody (...) z dnia 8 marca 1996 r. wydaną na podstawie art. 2 ust. 1-3 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości, stwierdzając nabycie z dniem 5 grudnia 1990 r. przez Zakłady (...) – Zakład (...) w T. prawa użytkowania wieczystego na okres 99 lat nieruchomości gruntowej położonej w T. przy ul. (...), stanowiącej własność Skarbu Państwa a będącej dotychczas w jego zarządzie, oraz własności budynków i budowli na tym gruncie, należy stwierdzić, że wnioskodawca wykazał, iż nastąpiło przeniesienie posiadania nieruchomości (art. 348 k.c.) i ten sam skutek nastąpił na płaszczyźnie związanych z nią służebności. Analogiczna koncepcja została zaprezentowana w judykaturze (por. cyt. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2007 r.).

Z tych względów kwestionowanie przez skarżących przejścia posiadania służebności na poprzednika prawnego wnioskodawcy jest nieskuteczne.

Powolywanie się na odmienne rozstrzygnięcie sprawy o analogicznej podstawie faktycznej i prawnej, toczącej się przez Sądem Rejonowym w Grudziądzu pod sygnaturą I Ns 1760/12, jest całkowicie bezprzedmiotowe. Sądowi z urzędu wiadomo, że zostało ono zmienione na skutek apelacji wnioskodawcy – (...) S.A. przez uwzględnienie wniosku o stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowych o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Reasumując, Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy i trafnie dokonał subsumcji ustalonych okoliczności pod przepisy prawa materialnego tj. art. 292 k.c. w zw. z art. 172 § 1 i 2 k.c., przyjmując że i jego poprzednicy byli posiadaczem służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, przebiegającej przez nieruchomości uczestników, zaś posiadanie zostało nabyte w złej wierze z uwagi na brak podstawy prawnej legitymującej poprzednika wnioskodawcy do korzystania z cudzego gruntu.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy oddalił apelację (art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) O kosztach Sąd orzekł po myśli art. 520 § 1 k.p.c., uznając, że żadne okoliczności sprawy nie przemawiają za odstąpieniem od generalnej reguły orzekania o kosztach postępowania nieprocesowego.